

Motion till riksdagen

1987/88:U3

av Lars Werner m. fl. (vpk)

med anledning av prop. 1987/88:66 om Sverige och den västeuropeiska integrationen

Frågan om Sveriges förhållande till de västeuropeiska gemenskaperna berör i grunden vår nationella självbestämmanderätt och självständighet. Vår demokratiska självbestämmanderätt sätts här i fråga i en grad, som vi inte upplevt sedan det andra världskrigets dagar.

Det går inte att ställa frågan om Sverige och EG isolerad. Vad det gäller är Sverige och världen. Det är ur denna bredare aspekt man måste se våra relationer med Västeuropa.

Regeringens proposition är ett säreget aktstycke. Den är svävande och ger inga särskilt klara besked om regeringens ståndpunkter. Obestämdheten symboliseras av att det på s. 2 proklameras att Sverige har sina rötter i Europa och på s. 29 att Sverige tillhör Västeuropa i samma avseenden. Regeringen är tydligen omedveten om den inbördes spänningen och motsättningen i de båda uttagarna.

Den större dimension, som består av Sveriges ställning i globala sammanhang, berörs inte. Propositionen liknar en smal, enkelriktad väg med begränsad sikt. Endast riktningen är tydlig: västerut.

Vi vill här göra en koncentrerad genomgång av de viktigaste fält, som berörs av relationerna Sverige-Europa-Världen. Utifrån detta formulerar vi vår ståndpunkt i EG-frågan.

Europapolitik för avspänning och fred

Alliansfrihets- och neutralitetspolitiken är grundläggande för Sverige. Den omöjliggör svenskt medlemskap i EG. Om detta är alla partier i Sverige ense. Men bakom enigheten i ord drivs ett spel. Vissa borgerliga krafter agerar via Industriförbundet för medlemskap och hävdar, att neutraliteten inte utgör något hinder. Kampanjen har sin motsvarighet bl. a. i Österrike. Syftet är att möjliggöra en tänjning av neutralitetsbegreppet och bereda väg för dess urholkning.

Detta beteende skadar Sverige. De bestämmande inom EG ges tvetydiga signaler. En enig svensk attityd omöjliggörs. Dessa tvetydigheter måste undanröjas.

Regeringen å sin sida definierar alliansfrihet i rent rättsliga termer och hävdar att Sverige i övrigt är berett till en intim samverkan och deltagande i "integrationsprocessen". Häri ligger en – uppenbarligen medveten – motsä-

gelse. Alliansfrihet är ingen diplomatisk formalitet, åtminstone inte i Sverige och Norden. Den vilar på en grund av rimligt oberoende i materiella hänseenden. En "harmonisering" med stora stater, vilka tillhör en militärallians, ger oundvikligen neutraliteten en ändrad innebörd, binder den frihet som är dess förutsättning.

En förskjutning av detta slag påverkar den säkerhetspolitiska balansen i norra Europa. Detta är emot Sveriges intresse. Den riskerar över huvud att skada strävandena efter avspänning och kärnvapenfrihet i det nordiska området.

Också andra säkerhetspolitiska skäl talar emot en "harmonisering". Bland de västeuropeiska gemenskaperna räknas också den försvarspolitiska unionen. Dess medlemmar är motståndare till kärnvapenedrustning i Europa. De söker motarbeta USA:s och Sovjets strävanden och vill bevara en spänningens politik. Det är inte ett svenskt intresse att underkasta sig eller understödja en grupp nationer med sådana mål.

Sverige bör enligt vår mening som alternativ till EG-harmonisering sätta ett alleuropeiskt perspektiv. Friare handel, ekonomiskt och kulturellt samarbete mellan *alla* europeiska länder måste eftersträvas. Endast med en sådan inriktning på europapolitiken gynnas avspänning och fred. EG rationaliserar Europa och tenderar att konservera kärnvapenhotet.

Vidga marknaden för svensk utrikeshandel

Sveriges utrikeshandel sker till ca 50 % med EG-länder. Slutsatsen härav borde inte bli, att den redan höga graden av beroende ytterligare skall höjas. Tvärtom säger logiken att förbindelser med andra länder och marknader bör prioriteras. Detta understryks av EG-ländernas påtagliga inre svårigheter. De tyngs av svag tillväxt, överproduktion och massarbetslöshet. Utvecklingen av svensk utrikeshandel bör därför snarare ske med marknader utanför EG: Asien, USA, Östeuropa. EFTA-länderna och övriga delar av tredje världen. Möjligheterna är här gynnsammare. Sårbarheten för Sverige blir mindre med mer mångsidiga kontakter.

"Harmonisering" – till nackdel för Sverige

En mycket påtaglig sida av problematiken Sverige-EG är vad som med en typiskt överslätande term kallas "harmonisering". Sverige har att välja på att ha en normal mellanstatlig relation till gemenskaperna eller att ge sig in i det vida mer krävande förhållande, som EG:s myndigheter vill och som är en spegling av den mellanstatliga utvecklingen inom gemenskaperna.

En "harmonisering" skulle, vilket man redan nu tydligt kan se, kraftigt påverka inrikespolitiken i Sverige. Den skulle därvid komma i motsättning till väsentliga svenska intressen och breda opinioner i vårt land. Inrikespolitiska konflikter blir en oundviklig följd.

Sålunda är i Sverige en klar och växande majoritet inom nationen överens om bestämda riktningar av politiken på grundläggande samhällsområden. Miljöskyddet måste kraftfullt utvecklas. Trafiksystemets struktur och inriktning måste förändras. De industriella arbetsmiljöerna måste avsevärt

förbättras. Kemikaliseringen av jordbruk och livsmedelsproduktion måste dämpas. En beslutsam regionalpolitik måste föras. En hög sysselsättning måste vara en grundsten i den ekonomiska politiken. Kvinnofrigörelsen måste fortgå tills jämlikhet uppnåtts. Invandrades och flyktingars rättigheter måste försvaras.

På alla dessa områden kommer Sverige vid en "harmonisering" i direkt konflikt med EG-ländernas krav och interna politik. EG:s miljöpolitik är outvecklad och hämmas av de stora koncernernas makt. Trafikpolitiken inom EG är katastrofal med sin inriktning på tunga landsvägstransporter. Arbetsmiljöerna är genomgående sämre än i Sverige och de arbetandes rättigheter svagare. Jordbruk och livsmedelsproduktion är hårt kemikaliserade och saknar varje hälsopolitisk målsättning. Benägenheten att betrakta regional utvecklingspolitik som subventioner eller "handelshinder" är stark. Sysselsättningen är över huvud inget mål i EG-länderna – utslagning och massarbetslöshet är det normala. Detta är till stor del följden av en medveten, cynisk politik för att bryta ner fackföreningsrörelsen och trycka ner arbetarklassen. En konservativ traditionalistisk kvinnosyn dominerar i de stora EG-länderna. Diskriminering av invandrargrupper och förföljelse av flyktingar tilltar. Inom EG-länderna uppmärksammar insiktsfulla iakttagare alltmer utvecklingen av ett underproletariat ("den nedersta tredjedelen") som ett drag i den totala samhällsutvecklingen – Günter Grass har i boken "Ganz unten" slående beskrivit detta.

Det är med denna verklighet EG-anhängarna vill "harmonisera" Sverige. De vill därmed också inskränka våra demokratiska institutioners rätt och möjlighet att föra en fri, progressiv politik. EG har t. o. m. en uttrycklig strävan att vilja bestämma hur hög varubeskattningen skall vara.

"Harmonisering" i denna form innebär inte bara, att de medborgerliga fri- och rättigheternas innehåll i Sverige urholkas och den nationella suveräniteten minskar. Den uppgivna bestämmanderätten lämnas dessutom över till en beslutsapparat inom EG, som över huvud inte är åtkomlig för parlamentarisk kontroll och insyn. Därtill kommer, att beslutsmakt i EG-perspektivet *inte* endast innebär, att de officiella EG-organen tar över rättigheter från nationella statsmakter. Det sker också en allmän försvagning av offentlig makt till förmån för privat. Om t. ex. Sverige skulle "harmoniseras" med EG på läkemedelsområdet, betyder detta att offentlig kontroll över huvud skulle minska och läkemedelsindustrins privata företagsjättar ta över viktig beslutsmakt. Danmark måste t. ex. som medlem i EG framöver föra en helt annan läkemedelspolitik än övriga Norden.

Minst lika allvarlig vore en "harmonisering" på rättsliga och sociala områden. Så är t. ex. en reaktionär och repressiv ideologi på väg inom EG, då det gäller invandrar- och flyktingpolitik.

Redan nu märker man hur det svenska justitiedepartementet – som ju deltar i justitieministermöten ute i Västeuropa – inspirerats härav. Likaså märker man hur från gång till annan konservativa idéer och förhållanden på det kvinnopolitiska området inom EG-länderna får reklam i svenska massmedia. På alla de nu nämnda områdena hotar en "harmonisering" att försämra förhållandena i Sverige och minska vår nationella rätt att bestämma vår ekonomiska och sociala politik.

Internationalism i stället för "harmonisering"

Mot. 1987/88

U3

Vi är de första att erkänna, att de västeuropeiska länderna också kan ge oss värdefulla impulser av humanism och upplysning. Det gäller på t. ex. det vetenskapliga och kulturella fältet, där de stora språkområdena möjliggör en rikhaltigare kulturell aktivitet. Men dessa positiva ting tillgodogör vi oss på helt andra vägar än genom "harmonisering". Det är inte via överstatliga organ dominerade av stora kommersiella företagsintressen, som kultur och fri vetenskap finner sina vägar.

Det hävdas i propagandan från svenska högerkrafter, att Sverige hotar att hamna utanför EG:s protektionistiska mur, om vi inte "harmoniseras". Sådillvida är det ett problem, att integrationen inom EG gradvis kommer att innebära vissa kostnadsfördelar för dem som är innanför muren. Detta är dock något som fullt ut kan mötas i en framsynt nationell politik. Bevarandet av vår nationella självständighet möjliggör också en medveten, långsiktig nationell politik på produktionens och teknologins fält. Avdelar vi resurser för en efter våra egna behov formad spjutspetsteknologi och tillser vi att en bred uppskolning av den svenska arbetarklassen sker, möter vi utan svårigheter problemen. I vår tid blir det alltmer uppenbart, att det land, som bäst kan ta till vara de breda befolkningsskiktens ännu outnyttjade kapacitet, också hävdar sig bäst i den internationella konkurrensen.

Det är frapperande i vilken grad flera av de stora EG-länderna försummar detta till följd av arbetarklassens låga status, kampen mot fackföreningarna och existensen av en omfattande kronisk arbetslöshet.

Till det långsiktiga ekonomiska utvecklingsperspektivet hör också en annan insikt. Den klassiska liberala teorin om de komparativa kostnaderna förutser en stark specialisering inom varje land och hävdar att detta leder till största möjliga effektivitet. Denna teori har av verkligheten korrigerats. Sveriges ende nationalekonom med världsrykte, Gunnar Myrdal, har härvid gjort en banbrytande insats. Det är nu klart visat, att en nationell bredd och mångsidighet i produktionen har en mer positiv effekt på ett lands utveckling än en långt driven specialisering. Därför ligger även ett rent ekonomiskt värde i att inte låta sig "harmoniseras" därhän, att man gör sig urarva viktig industriell kompetens på olika områden.

Vpk har en i grunden annan syn på vad svensk europapolitik och internationell politik bör vara, än vad EG-anhängarna har. Vi är internationalister. Mot en trång västeuropeisk orientering sätter vi en mer allsidig, mer internationalistisk. Mot EG:s regionalisering av Europa sätter vi utvecklingen av alleuropeiska förbindelser och handel. Mot EG:s försvar av sina privilegier och sitt förtryckssystem mot länder i tredje världen, sätter vi kravet på en strukturförändring i de globala förhållandena, som ger tredje världen dess rätt.

Mot EG:s rofferi på råvaruområdet och dess aggressionspolitik framför allt i Afrika, sätter vi ett stöd till tredje världens länder i deras kamp för politisk och ekonomisk självständighet.

Mot EG:s protektionism utåt, sätter vi en på förhandlingar byggd rättvis och likaberättigad handel mellan alla länder. I stället för att uppge delar av Sveriges nationella självständighet till en byråkratisk och av kommersiella

intressen behärskad struktur, vill vi se en utveckling av internationella strukturer som Förenta Nationerna och dess specialorgan, GATT, UNC-TAD och olika initiativ syftande till global rättvisa och avspänning. Ett sådant mångnationellt samarbete gagnar och stimulerar också Sverige mer än en snävt västeuropeisk orientering. Det stämmer också med den svenska alliansfrihetens tradition. Det möjliggör för Sverige att tillsammans med andra EFTA-länder arbeta för en alleuropeisk utveckling, en utjämning mellan Öst- och Västeuropa. Det senare kräver uppbyggandet av andra strukturer och kanaler än EG-organen, eftersom det gäller att utveckla förbindelser mellan länder med olika ekonomiska system. Europas enhet på sikt uppnås inte genom att länderna söker påtrycka varandra sina system utan genom att på vars och ens respektive samhällsgrundval vidga samarbete, utbyte och stimulans.

Det hävdas i debatten ibland, att den västeuropeiska integrationen är ett uttryck för fredsträvan, demokrati och humanism. Vi underskattar ingalunda Västeuropas roll i humanismens och demokratins historia. Men vi ägnar oss inte åt skönmålning och falsk idealisering. Västeuropa var också fascismens hemvist, och de auktoritära elementen i dess sociala strukturer och politik är inte övervunna – just nu befinner de sig i tillväxt. Man bör även här betona det alleuropeiska perspektivet.

Till Europas humanistiska kultur hör Dostojevski, Sienkiewicz och Nemeth i lika hög grad som France, Frenssen eller Moravia. Släktskapet i tänkande mellan alla dessa torde vara långt större än vars och ens släktskap med EG-byråkratins ideologi.

Europas själ är med andra ord inget som låter sig fångas genom att man betraktar den enbart från Bryssels horisont. Den är inte något som kan tas till utgångspunkt för europeisk imperialism och snobbism gentemot andra delar av världen.

EG:s frihet är inte arbetarrörelsens frihet

Det bör också framhållas, att den "frihet" som EG eftersträvar inte är arbetarklassens, medborgarnas, invandrarnas frihet. Det är de kommersiella intressenas frihet. En frihet som skall möjliggöra att disponera naturresurser, kapital och människors arbetskraft utan insyn och restriktioner från nationella statsmakter eller andra offentliga organ. Det är inte denna frihet svensk arbetarrörelse kämpat för sedan mer än 100 år. Den kampen har haft en annan utgångspunkt: lönearbetets frigörande och upphävande, demokratins utsträckande till alla samhällsliga områden och solidariteten mellan alla jordens förtryckta.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utgångspunkterna och riktlinjerna för en svensk alleuropeisk politik,

2. att riksdagen med avslag på regeringens proposition 1987/88:66 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Sverige och den västeuropeiska integrationen. Mot. 1987/88
U3

Stockholm den 25 januari 1988

Lars Werner (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

Jörn Svensson (vpk)

Nils Berndtson (vpk)

Inga Lantz (vpk)